

Temat 4

Struktura Mszy świętej (Liturgia słowa)

Rozszerzenie tematu 6 z części 2

Msza święta

Msza święta to uobecnienie ofiary krzyżowej Jezusa Chrystusa w sposób bezkrwawy na ołtarzu. Słowo *msza* jest związana z tradycją łacińską i słowami diakona kończącymi liturgię (*Ite, missa est*). Źródłostów – podobnie jak w angielskim słowie *Mass* i niemieckim *die Messe* – jest łaciński i odnosi się do:

- rzymskiego zwyczaju rozwiązywania zgromadzenia (*dimissio*);
- modlitw wysyłanych ku Bogu (*missae*), składanie Bogu ofiary;
- specjalnej czynności wykonywanej przez osobę posłaną.

Eucharystia została ustanowiona przez Jezusa Chrystusa podczas Ostatniej Wieczery spożytej z apostołami w Wielki Czwartek. W trakcie wieczery Chrystus łamał i rozdawał chleb ze słowami „Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje” (Mt 26, 26). Po wieczery podał apostołom kielich wypełniony winem ze słowami „Pijcie z niego wszyscy, bo to jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów” (Mt 26, 27-28).

Od 1969 roku w Kościele katolickim obrządku łacińskiego istnieją oficjalnie dwie formy rytu rzymskiego: najczęściej używana zwyczajna forma rytu rzymskiego oraz nadzwyczajna forma rytu rzymskiego praktykowana przez grupy związane z tradycyjną liturgią w niektórych kościołach.

Wyróżniamy część przygotowawczą (obrzędy wstępne i Liturgia słowa) oraz właściwe sprawowanie ofiary (Liturgia eucharystyczna i obrzędy zakończenia). Sobór Watykański II w *Konstytucji o liturgii Sacrosanctum concilium* podkreślił równą wartość obu tych części, niezwykle cennych dla życia chrześcijańskiego.

Liturgia słowa

Liturgia słowa to druga część Mszy świętej, która następuje o obrzędach wstępnych i poprzedza Liturgię eucharystyczną.

Liturgia słowa pochodzi od starożytnej liturgii synagogałnej, podczas której Żydzi słuchali czytania z Prawa, następnie czytania Proroków, w których słuchali o Bożej obietnicy, że ześle Mesjasza, który uwolni ich z niewoli i przywróci królestwo Izraela. Po tym przemawiający mógł wygłosić to, co w Kościele katolickim nazywa się homilią. Chrześcijaństwo zachowało dawną liturgię synagogałną z tą ważną różnicą, że głoszą iż Mesjasz już przyszedł.

Liturgia słowa Bożego	<ul style="list-style-type: none"> • I czytanie • Psalm responsoryjny • II czytanie • Sekwencja • Aklamacja przed Ewangelią • Ewangelia • Homilia / kazanie • Wyznanie wiary • Modlitwa powszechna
------------------------------	---

Elementy Liturgii słowa

Liturgia słowa składa się z następujących elementów:

Pierwsze czytanie	Fragment Pisma Świętego (zazwyczaj ze Starego Testamentu i Dziejów Apostolskich).
Psalm responsoryjny	Najczęściej wykonywany jako śpiew po pierwszym czytaniu. Tekst najczęściej pochodzi z Księgi Psalmów. Wykonywany jest z miejsca proklamowania słowa Bożego, przez jednego psalterzystę (kantora). Psalm powinien być zaśpiewany, choć można go wyrecytować. Unika się recytowania szczególnie w niedzielę i święta.
Drugie czytanie	Drugie czytanie obecne w liturgii jest w niedzielę i uroczystości. Zaczepnięte jest ono zawsze z Nowego Testamentu.
Sekwencja	Rodzaj religijnej kompozycji wokalne zbliżonej do hymnu, popularnej w średniowieczu. Wykonuje się przed aklamacją. Obowiązuje w Wielkanoc i niedzielę Zesłania Ducha Świętego; dozwolona jest również w Oktawie Wielkanocy, uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa oraz we wspomnienie NMP Bolesnej.
Aklamacja	Aklamacja przed Ewangelią jest krótkim cytatem z Pisma Świętego. Jest fragmentem lub przygotowaniem do następującej po niej Ewangelii, do której nawiązuje. Jeżeli nie jest śpiewana, można ją opuścić.
Ewangelia	Dobra Nowina o zbawieniu, a więc spisana historia życia, nauczania i misja zbawcza Jezusa Chrystusa.

Homilia / kazanie	Kazanie to przemowa, której celem jest nauczanie i przekazywanie treści religijnych. Odmianą kazania jest homilia zawierająca wyjaśnienie fragmentu tekstu biblijnego, często błędnie uważana za synonim kazania.
Wyznanie wiary	Nazywane inaczej <i>Credo</i> od pierwszego słowa w wersji łacińskiej. Pełna nazwa wyznania wiary to wyznanie wiary nicejsko-konstantynopolitańskie. Jest to chrześcijańskie wyznanie wiary z IV w. Zostało uznane przez dwa następujące po sobie sobory w Nicei (325 r.) i Konstantynopolu (381 r.).
Modlitwa powszechna	Modlitwa wiernych stanowi zakończenie Liturgii słowa i jest niejako odpowiedzią zgromadzenia liturgicznego na usłyszane Boże słowo. Podczas tej modlitwy przedstawia się Bogu w sposób uroczysty prośby ludu Bożego w różnych potrzebach.

Uwagi do czytań mszalnych

Czytania mszalne podzielone są na poszczególne lata zamykające się w obrębie jednego roku liturgicznego.

- Czytania niedzielne to cykl trzyletni (A, B, C).
- Czytania na dni powszednie to cykl dwuletni (I, II).

W dni powszednie okresu zwykłego obowiązuje dwuletni cykl czytań, który pozwala określić rok liturgiczny w ten sposób:

- **rok I** – jeśli rok jest nieparzysty (np. 2021, 2023, 2025, 2027 itd.),
- **rok II** – jeśli rok jest parzysty (np. 2022, 2024, 2026, 2028 itd.).

W niedziele, niektóre uroczystości i święta, obowiązuje cykl czytań trzyletni:

- **rok A** jest wtedy, gdy reszta z dzielenia numeru roku przez 3 wynosi 1;
- **rok B** jest wtedy, gdy reszta z dzielenia numeru roku przez 3 wynosi 2;
- **rok C** jest wtedy, gdy reszta z dzielenia numeru roku przez 3 wynosi 0.

Przykład obliczania roku niedzielnego:

2023	$2 + 0 + 2 + 3 = 7$	$7 / 3 = 2 \text{ r. } 1$	stąd w 2023 r. obowiązuje rok A
2027	$2 + 0 + 2 + 7 = 11$	$11 / 3 = 3 \text{ r. } 2$	stąd w 2027 r. obowiązuje rok B

Czytania w ramach poszczególnych cykli: A, B i C, zdeterminowane są przez Ewangelię, z której wybrane fragmenty przeważają w niedziele danego roku liturgicznego. W roku A przeważają fragmenty z Ewangelii Mateusza, w roku B – z Ewangelii Marka, zaś w roku C – z Ewangelii Łukasza.

Uwagi do modlitwy wiernych

Przewodniczący celebracji z miejsca przewodniczenia rozpoczyna i kończy modlitwę powszechną. Odczytywanie wezwań tej modlitwy nie należy do kapłana. Wezwania wygłasza diakon, a gdy jest nieobecny w jego zastępstwie kantor lub lektor, ewentualnie inny wierny świecki. Czyni się to z ambony lub innego odpowiedniego miejsca.

Wezwań nie powinno być więcej niż sześć. Wezwania te winny być zwięzłe i wyrażające błagania całej wspólnoty. Nie należy dodawać im charakteru dydaktycznego, ani wprowadzać dodatkowych treści. Wezwania tej modlitwy mają krótko i jasno określać za kogo, za co lub o co należy się modlić. W modlitwie powszechnej należy uwzględnić następujące intencje:

- za Kościół;
- za rządzących i o zbawienie całego świata;
- za doświadczonych trudnościami;
- za miejscową wspólnotę.

Na każde wezwanie lud odpowiada wspólną aklamacją, np. *Kyrie eleison* lub *wysłuchaj nas, Panie*. Zamiast wspólnej aklamacji można zachować chwilę ciszy, albo aklamację poprzedzoną dodatkowym wezwaniem wygłaszać po chwili ciszy.

W modlitwę powszechną wplata się również intencje okolicznościowe – odnoszące się do okoliczności sprawowania mszy. Podczas ślubu zgromadzenie modli się za nowożeńców, w mszy za zmarłych znajdujemy intencję modlitewną za zmarłych itd.

Zasadniczo modlitwa ta winna być śpiewana, o czym w codziennej praktyce często się zapomina.